

80'ERNES VESTAMAGER

VESTAMAGER JULI '89

1980'ernes Vestamager

Jeg er blevet opfordret til at skrive et par sider om Vestamager før og især nu, hvilket jeg er beredt over, thi jeg har med mine ornitologiske barnetræsko kun betrukket "Det Inddæmmede" som 50'erbetegnelsen var, 3-4 gange, før jeg en snes år senere på DOF's initiativ blev "tællekarl" eller "naturovervåger", hvad det nu kaldes, i 2. år.

Kikkertbevåbnede besøgere har (før 1984 delvis illegalt) samlet stof fra det 25 kvkm. store unike fugleområde hvis dage nu er ved at være talte. Skynd dig at se området før det er for sent.

AF KARSTEN NØRGAARD

FOTO KURT RODAHL

Historisk rids:

-1940'erne: Lavvandet vig med mindre holme/sandøer

1943-1947: Inddæmning under medvirken af arbejdsledige. Etablering af militært skydeterræn.

194x-1984: Området under forsvaret (sministeriet)s beskyttende vinger. DOF/Blume m.fl. tillades adgang for ekskursioner.

198x-1988: Trækkasserier omkring områdets fremtidige be- og udnyttelse.

1984: Området åbnes for offentligheden. Reservat omkring Klydesøen afspærres men er åbent 4 måneder årligt i en forsøgsperiode. Hele Vestamager indgår i Ramsar-område og EF-fuglebeskyttelsesområde.

1988: Klydesø-reservatet lukkes for offentlig adgang. På kommunalt plan afsluttes diskussioner om fremtidig struktur, med foreløbig dårlig udgang for fuglelivet.

Politisk- historiske smuler

Lokalpolitisk har Vestamager været, og er et sandt overflodighedshorn for grønne organisationer, losse- plads- og hotelentreprenører, kommunalpampere, hovedstadsråd og diverse privatinteresser. Københavnske overborgmestre har haft slevlen i gryden og hen ad vejen brændt sig på den varme grød. Urban-plan nr.xx gik ud på udbygning af hele Vestamager med satellit-højhusbyggeri, tunnelbane, industri, havn osv. mens Weide-planen efter kompromis med D.N.-Rehling endte mindre naturfjendsk: Danmarks Naturfredningsforening skulle vise hvad den duede til og - ak ja, det gjorde den. Amager Fælled, en af de mest artsrige botaniske lokaliteter i dette land, blev "solgt" til fordel for Vestamager - hvoraf man så efterhånden bagefter tog bid for bid til storlosseplads, hotelbyggeri og hvad ved jeg. Skov- og Naturstyrelsen har planeret - hvad man ikke troede sandsynligt men nok anede muligheden af, tilplantning af strandengområder i stedet for rydning af ekspanderende pile- og tjørnekrat, herunder en flot all tværs ned gennem området. Udsætning af dådyr og kvæg er dog en foreløbig god plejeforanstaltning, de var her jo i stenalderen så det er ikke faunaforfalskning.

Plan om saltvandsindtag er skrinlagt, ligeledes skovens naturlige succession, i stedet plantes egetræer, og der er anlagt vildtremiser med majs og bælgplanter.

Kommentar til fuglelivets udvikling i 1980'erne

Fuglenes frem- og tilbagegang belyses af skemaerne, men en total årsagssammenhæng er der ikke viden og plads til her. Vi konstaterer de vigtigste faktorer: biotopændringer bl.a. tilgroning, tørlægning og saltudvaskning, øget færdsel, prædation af ræve.

Skovopvæksten med nu "halvgammel" birkeblandskov har begunstiget arter som jernspurv, havesanger, munk, gulbug, skovpiber, halemejse og skovsneppe.

Tilgroning med græsser, især krybhvene og bjerg-rørhvene forviser efterhånden de karakteristiske vade: Vibe, strandskade og rødben. Brushønsene er forsvundet men det gør de også andre steder.

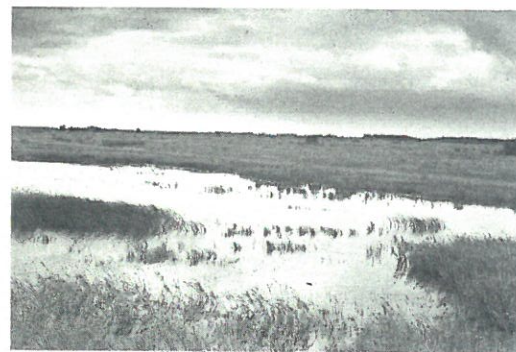
Så er der den store uenighed tilbage: øget offentlig færdsel: Skal vi varetage fuglenes eller ornitologernes velfærd?

Som "privilegeret" er det nemt at sige ja til fuglene. Men det for søndagsornitologen lukkede land: Klydesøreservatet, er ikke lukket mere hvis vi får etableret de skjul evt. krybbegrave og fugletårne der er nødvendige for at se fuglene uden at forstyrre dem. Har man været en tur på Fehmarn og set hvordan Wallnau har løst problemerne ved man, at det kan lade sig gøre også på Amager.

Og så en lille en til dig med kikkert på maven

Det er ikke kun din skyld, at reservatet er blevet lukket på grund af negligeret af færdselsreglerne.

Kun få procent af cyklister og fodgængere er ornitologer - men det er Jer der bliver lagt mærke til!

VESTAMAGER JULI '89

Ynglefuglene

Visse rimeligt lette (og et par svært) registrerbare artsgrupper og arter af ynglefugle-antal i 1980'erne.

Med streg foran cifret angiver dette maximum, med streg efter angiver dette minimum.

ART	1982	1985	1986	1988
lille lappedykker	8	7-8	3	5
gråstrubet lappedykker	0	2	2	2
svømmeænder	68-101	81-91	50-60	58-63
grågås	10	11-16	15-	5-7
rovfugle	3-6	3-5	3-5	5
strandskade	167	145	74	34-46
vibe	167	119	69-82	
dobbeltbekkasin (1. kuld)	87	-89	-86	50
almindelig ryle	31	32-34	22-31	11-19
rødben	116	102	108	60
klyde	17	16	9-12	4
måger	4475-6100	1159	450-457	60-90
sanglærke		103	138-145	-150
gul vipstjert	2	8	5	17
engpiber		86-	128	-160
skovpiber		10	16-	81
bynkefugl	30	24-	6-16	36-39
nattergal	10-15	33	56	
rørsanger		186	77	159
sivsanger	6-10	6-7	8-9	9-14
kørsanger	20-25	74-	65-	
grøshoppesanger	13-20	72	60-85	-98
tornsanger		100	35-	140
gulgug		10	3	21
rørspurv		150	120	-160

Manglende tal betyder (82) at arten ikke er estimeret eller (1988) i skrivende stund ikke fintalt, ikke at der pludselig i år ikke var flere nattergale etc.

En del småfugles fremgang skyldes tilgroning med (birke-) skov, og tilbagegang af måger og vadere (bl.a. de 4 talrigeste: Strandskade, vibe, dobbeltbekkasin og rødben) tilgroning, dræning, tørlægning, øget færdsel, ræve og specifikt andre faktorer. Fremgang for gråstrubet lappedykker skyldes anlæg af kunstige søer, hvor også rastende efterårsvådfugle har øget stærkt. Årlige fluktuationer for visse arter, fx. få gulbug og tornsangere i 86, mange munke og sivsangere og få grå fluesnapper i 88 (ikke med i skemaet) gør ikke oversigten mindre sløret. Hvorfor er der i 88

pludselig så mange gule vipstjarter? Hvorfor har den ikke tidligere været mere almindelig på så optimal (?) en biotop?

Endringer i ynglefuglefaunaen.

Årlige ynglefugle som forsvandt (F) eller reduceredes med mindst 50% (R) i 1980'erne.

Ynglefugle, som indvandrede (I) eller øgede stærkt, til mindst det dobbelte antal par, (O) i 1980'erne.

Minus-siden:

spidsand (F)
skeand (R)
rørhøg (F)
vandrikse (R?)
vibe (R)
klyde (R)
brushane (F?)
stor præstekrave (R)
stormmåge (R)
hættemåge (R)
havterne (F?)
rødrygget tornskade (R/F?)

Plus-siden:

gråstrubet lappedykker (I)
skovsneppe (I)
tyrkerdue (I)
? pirol (I?)
halemejse (I)
pungmejse (I)
grøshoppesanger (O/I)
kørsanger (O)
gulbug (O)
munk (O)
gransanger (I)
jernspurv (O/I)
skovpiber (O)
gul vipstjert (O)
? gråsisken (I?)

Listen er næppe komplet, fx. er årsfluktuerende arter, der tilsyneladende er gået frem eller tilbage i perioden (krikand, trol-dand, gøg og flere spurvefugle) ikke at finde her. Nedgangen i vådfugle og opgangen i småfugle m.m. tilknyttet skov og lund illustrerer skovsuccessionen udmærket. Se også skema over visse ynglefugle 1982-88.

Øvrige fuglearter.

Mindre almindelige ikke-ynglefugle på Vestmager i 1980'erne. Som de øvrige lister næppe komplet, men overskuelig. Man savner måske en sølvhejre, dette kan være årsrindingsforskydning hos læseren eller rapportkronikøren, der sidder uden Sjællandsrapporten og andet biblioteksmateriale, med et stearinlys og en gammel Adler i det mørkeste Nordjylland, og får vredet et og andet ud af huskeren ned til disse linier.

Antal observationer eller sete fugle angives ved:

x=1-5, xx=6-25 x(x)=2-25

rødstrubet lom xx
nordisk lappedykker x
silkehejre x
sort stork x
knarand xx
fløjlsand x(x)
sort svane x
jagtfaalk x
aftenfaalk x(x)
pletet rørvagtel xx
stor kobbersneppe xx
odinshane x
sildemåge xx
ride x
rovterne x
høgeugle x
biæder x
bjerglærke xx
vandstær xx
skægmejse x
sortstrubet bynkefugl x
husrødstjert ?
høgesanger x
hvidbrynet løvsanger x
broget fluesnapper xx
markpiber ?
hvidsisken x
stor korsnæb x
laplandsværpling xx
bomlærke ?
sortstrubet lom xx
sorthalset lappedykker x
rørdrum x
rødhovedet and x
havlit xx
stellersand x
hedeheg xx
vandrefaalk x(x)

agerhøne x
 enkeltbekkasin x(x)
 kærløber x(x)
 kjove sp. (spp.) x(x)
 dværgmåge x
 sortterne x
 alk og Lomvie xx
 isfugl xx
 ellekrage x
 nøddekrige xx
 træløber xx
 ringdrossel xx
 blåhals xx
 savisanger x
 skovsanger x(x)
 hvidhalset fluesnapper x
 rødstrubet piber xx
 bjergvipstjert xx
 karindompap x
 lille korsnæb xx
 hortulan xx

Hvor? hvad? hvornår?

En guide over hvad du kan forvente at se hvor på Vestamager (tak for tips til Tim, Lars, Åge o.a. regelmæssige obsere)

Trækkende fugle

De bedste observationspunkter for efterårstræk af rovfugle er Storehøj, Møllehøj og Mosehøj, den sidste desværre utilgængelig. Desuden er hjørnet ved Kongelunden udmærket om eftermiddagen, hvor man vil have solen imod på Møllehøj, hvis trækket går syd om.

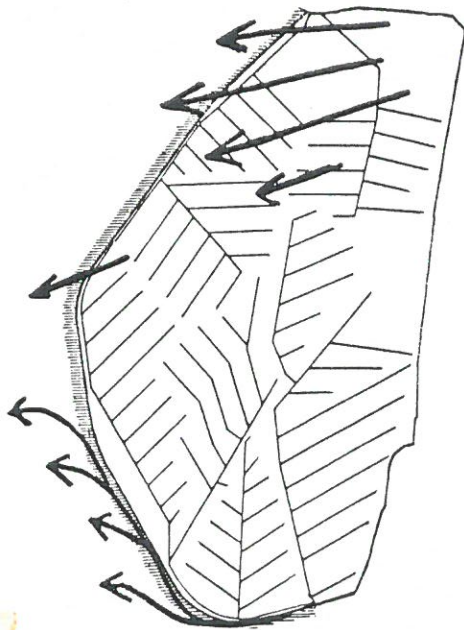
Det samme gælder Storehøj hvorfra man så til gengæld har et bedre udsyn over den nordlige del af Amager. Vinden skal helst være vestlig, allerbedst nordvest.

Rastende fugle i træktiderne:

Om foråret er kreaturindhegningen mellem Granatvej og Kanalvej et udmærket sted for rastende drossler, bl.a. ses i april ringdrossel. Området ved det gamle dike der løber parallelt med Indvej fra "trekantsøen" v. Sjællandsbroen og Skydebanevej er fint fra marts til begyndelsen af juni, men også udmærket om efteråret allerede fra slutningen af juli - ofte ses her den første forårsfugl og

sidste efterårsfugl, og der er noteret sortstrubet bynkefugl, ringdrossel, blåhals og karindompap her. Et par mindre krat: ud for Nøragersmindevej/Hilversumvej, kanten af Svenskeholmvej mellem Granatvej og Kanalvej øst samt lige nord for motorvejsindfletningen fra Kalvebodbroen kan give sjove småfugle som hvidbrynet løvsanger og lille fluesnapper, men også lejlighedsvis mange/massevis af sangere.

Sydlig vinde giver lejlighedsvis spredt rovfugletræk. Småfuglenes morgentræk om efteråret observeres med vind mellem W og SW godt fra den nordlige del af området fx. fra højen ved hundetræningsbanen på Indvej, Kanonvej midt, Villahøj, Kalvebodbroen (dog en del støj her) og diget ved lågerne nord og især syd for Klydesøreservatet.

August er måneden med mange bynkefugle, stenpikkere og rødryggede tornskader langs de fleste hegn og grøfter.

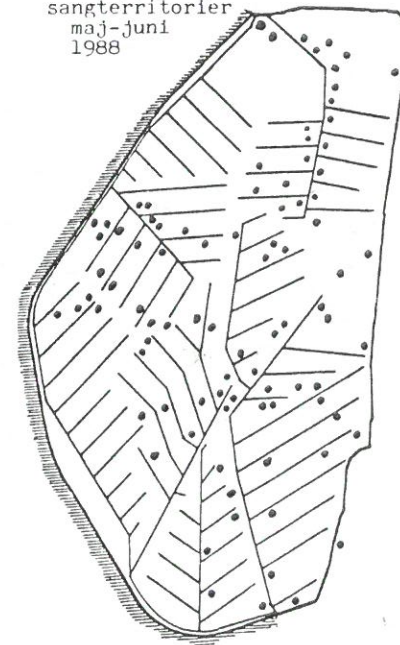
Klydesøen er det bedste sted for rastende og fouragerende ande- og vadefugle m.m., men indtil reservatet forhåbentlig genåbnes må man nøjes med at se færre ænder og vadere i kanalerne ved Birkedamsvej, Kanalvej syd for Frieslandsvej, søerne ved Sjællandsbroen, Villahøj, Storehøj og den nye sø "Birkedam", ved Kalvebodbroen der hurtigt har udviklet sig til at være et godt sted for dykænder. Og så ligger der ofte mange pibeænder og troldeænder sent på efteråret ude i Kalvebodbassinet mellem Vestamager og Valbyparken.

Ynglefugle

Vestamager er i de sidste år blevet kendt som Danmarks bedste græshoppesanger. I 1988 konstateredes over 100 syngende, på skitsen overfor er syngende fugle i maj-juni plottet ind omtrentligt, men der skal have været flere, i FUGLE 1988:4 er tallet 160 nævnt. Også sivsangeren har en god stamme efter østdanske forhold, men karsanger og rørsanger er almindelige langs især Skydebanevej, Kanonvej, sydlig Kanalvej (S for Finderupvej) og Granatvej hvor der også forekommer mange bynkefugle. Blandt svømmerne er gråstrubet lappedykker begyndt at gøre sig bemærket i Villahøj sø og Birkedam med adskillige par, lille lappedykker er på retur men kan ses i Grønjordssøen på Amager Fælled, atlingand siger vi ikke noget om, Grågås yngler et par steder bl.a. ved Storehøj.

Uden for reservatet er det bedste sted for vadefugle nok omkring Koklapperne-Storehøj hvor rylen endnu holder stand, og kan høres synge især tidlig morgen i april og primo maj. Den nye vej gennem Fasanskoven (ses ikke på kortet, udgår fra midten af Kanonvej) er i maj-juni en guldgrube af syngende forårsfugle og bl.a. skumringsaktivitet af skovsneppe - der også kan ses ved Sydmølle/Pinseskoven.

Græshoppesanger.
 sangterritorier
 maj-juni
 1988

Vinterfugle

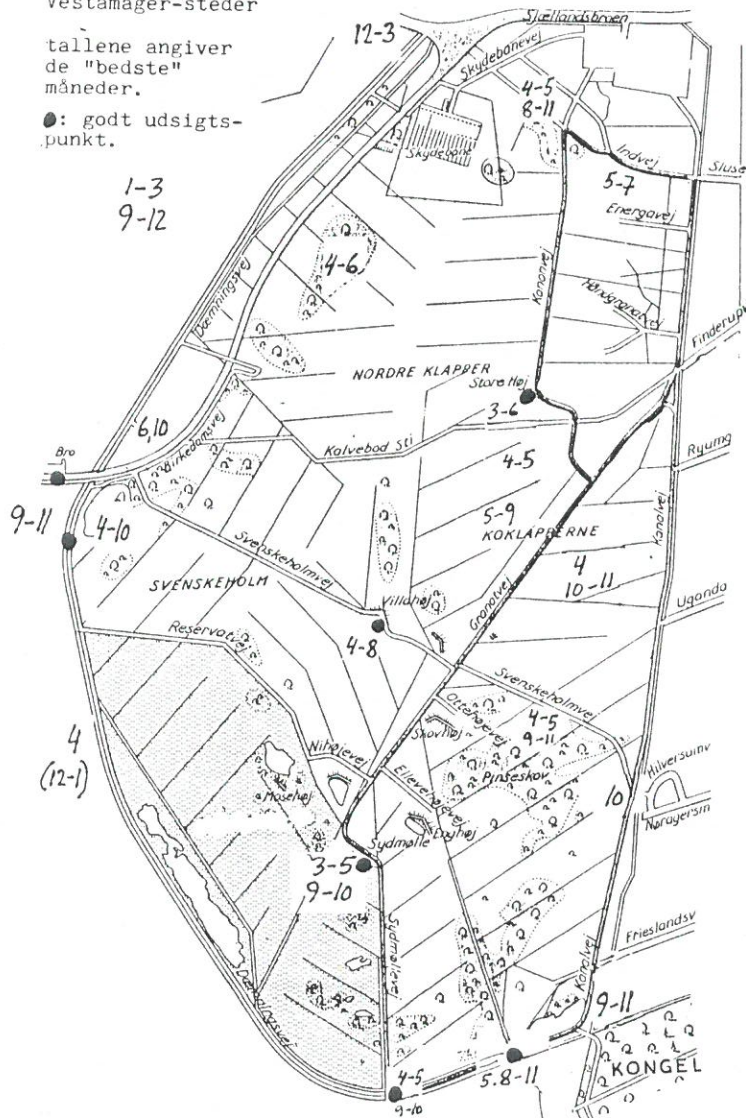
Over midten af november ses ofte et pludseligt influx af tusindtallige sjaggere, der rydder alle tjørnebær inden de en god ugestid forsvinder videre. Snepurve i småflokke kan ses bl.a. på skrænterne ved Kalvebodbroen og omkring Birkedam, bjerggirisk i 100-tallige flokke dels i reservatets nordlige del, dels omkring Nihøje-Enghøj.

Og så er der rovfuglene. Fra Storehøj, Villahøj og Møllehøj vil man kunne "dække" områdets rovfuglebestand godt. fjeldvåge, musvåge og blå kærhøg (visse år) er talrigst, duehøg forekommer årligt. Ørne er sjældnere, men bl.a. Havørn ses i isvintre ofte på isen ud for Kongelunden. Hvis isen lukker af, er der altid en våge ved Sjællandsbro-slusen, hvor op til 20.000 andefugle kan forsamles, bl.a. mange små skalleslugere, små lappedykkere under broen og blis-høns i tonsvis.

Vestamager-steder

tallene angiver
de "bedste"
måned.

●: godt udsigts-
punkt.

Anmeldelse af:
"Birds of the Middle East and
North Africa."
Skrevet af P.A.D. Hollom, R.F.
Porter og Steen Christensen. Il-
lustreret af : Ian Wills. T. & A.D.
Poysers forlag. Pris: i pund;
14.00 og DKR: 225.00.

Anmeldelser er jo noget ret per-
sonligt, men kan vel alligevel
hjælpe andre til at danne sig en
mening om et givet produkt. Ofte
vil det være sådan, at det er de
steder hvor man bliver skuffet,
eller syntes producenterne er
sluppet mindre godt fra deres ar-
bejde, der kommer i focus. Dette
in mente ved læsningen af det føl-
gende.

Denne forlængst annoncerede, og
med meget stor forhåndsinteresse
imødesete bog, er nu endelig kom-
met (ca. maj 88). Det er vigtigt
at holde sig undertitlen: "A com-
panion guide", for øje, også når
man læser det følgende. Forfatter-
ne har nemlig valgt at henvise til
"Europas Fugle" med et: "See PMH"
(forfatterne Peterson, Mountfort
og Hollom), når arten er behandlet
der. Det kan jo være en praktisk
ting når der er tale om så mange
arter, og hensigten er at bogen
skal kunne bruges som felthåndbog,
da den ellers ville være svulmet
kraftigt op.

En ting man i den forbindelse så
nok kunne have ønsket sig udbygget
væsentligt mere, er billedet af
arter som de afbillede vil kunne
forveksles med eller som det ville
være rart at jävnføre med. F.eks.
ville billeder af Rød Glente, Tyr-
kerdue, flere racer af Gul Vipst-
jert, Rosenbrystet Tornskade og
Klippevarling have været på sin
plads.

En usik der jo tilsyneladende er
blevet standart i mange fi-
eldguides, er at samle billedsek-
tionen adskilt fra tekst/kort. Det
er generelt ikke særligt hensigts-
mæssigt, især ikke når man som i
dette tilfælde end ikke har si-
dehenvisninger til teksten ved
tegningerne af fuglen! En misere
der må kunne rettes i evt. kommen-
de nye oplag (dansk udgave?).

Min alvorligste anke mod denne
felthåndbog, som dækker et område

der er et uhyre vigtigt overvint-
ringsområde for mange vestpa-
læarktiske fuglebestande er, at
udbredelseskortene ikke giver det
mindste fingerpeg om vinterfore-
komsten!

Et hensyn til de fuglekiggere som
bogen må påregnes at henvende sig
til, og som især besøger området
vinter og forår, kunne man også
have forventet af så kompetent en
skare "navne". Det ideelle ville
selvfølgelig have været en speciel
farve til at vise dette, men man
har nok også her (ligesom med sam-
lingen af farveillustrationer)
villet spare. En skravering eller
prikning med den røde farve, der
er anvent til at vise yngleudbre-
delsen af de pågældende arter,
måtte dog teknisk have kunnet have
arrangeres. Evt. kunne den sorte
farve brugt til kortomridset være
brugt. Vinterudbredelserne omtales
dog, retfærdigvis, oftest kortfat-
tet, i tekstafsnittet. Ligeledes
ville en signatur for i hvilke om-
råder arten optræder under træk-
ket, have været på sin plads. Evt.
også hvor koncentrationer under
trækket af f.eks. storke og
rovfugle optræder.

Rent personligt syntes jeg, at
Willis' tegninger er noget livlø-
se, og at farverne ofte virker
pastelagtige og flade i det.
Det sidste kan "teknikken" mulig-
vis klandres for. I afdelingen for
"flueknepperi" er, at jeg syntes
den "persiske" Rødstjert ("samami-
sicus") er afbilledet med alt for
stort hvidt vingefelt, mens til
gengæld den lokale race af Bjerg-
riisk ("brevirostris") er afbille-
det helt uden det markante hvide
vingefelt der er så karakteristisk
for den. Generelt syntes jeg, at
en kunstner som Lars Jonsson ville
have været et betydeligt mere kom-
petent valg som illustrator. Men
han kommer måske selv en dag med
"A fieldguide to the Birds of
Western Palearctic", den "ultima-
tive" felthåndbog - eller hva'?!
Det hedder sig faktisk ude i byen,
at der i 1989 kommer en "Fåglar i
naturen" af samme L. Jonsson. Det
bliver jo spændende! Indtil da må
vi, b.l.a., klare os med BMENA.

AF LARS N. ANDERSEN